

Бақытжан Раисова

Ай
патшалығы

УДК 821.512.122

ББК 84 Қаз

Р 16

Раисова Бақытжан.

Р 16 АЙ ПАТШАЛЫҒЫ. Өлеңдер. – Алматы, «Орхон» Баспа үйі.
2012. – 308 бет.

ISBN 978-601-80242-0-7

Өлең өлкесіне сонау 80-жылдардың басында қанат қаққан Бақытжан Раисова – өзінің сыршылдығымен, ойшылдығымен, тек өзіне ғана тән жазу мәнерімен көпке бірден танылған ақын. Бұл жағынан Бақытжан өнердегі балаңдықты, қалам ұштау мен қалыптасуды ұзақ тәжірибе етпеген талант. Бір сөзбен айтқанда, ол – үйреніп ақын болмаған – о баста ақын болып туған үлкен дарын иесі. Бұған оның сол баяғы... 80-жылдары қағазға түскен ең алғашқы өлеңдерінің өзі-ақ дәлел.

Бақытжан үшін көп жазу – мақсат емес, не жазса да, қалай жазса да тек қана жақсы жазу – басты мұрат. Ақынның сол мұрат үдесінен шыққанын қолыңыздағы осы жинаққа кірген кез-келген жырдан анық байқайсыз.

УДК 821.512.122

ББК 84 Қаз

ISBN 978-601-80242-0-7

© Раисова Б. 2012

© «Орхон» Баспа үйі. 2012

АЛҒЫСӨЗ

**...Қап-қара түн ұйқымды ұрлап еді,
Бір ғажайып толқын боп туған еді.
Сені мен мен аңсаған нұрлы дүние
Тереземнің түбінде шулап еді,
Шулап еді... Сонан соң тынған еді...**

Беу-беу, жарқылы көздің отын жеп, көкіректі күмбір күйге толтырып, былқ-сылқ басып өте шыққан керім жастық шақ-ай! Дәл осындай қысқа болармысың?!

Желегі желкілдеген уайым-мұңсыз жастық шақты ғана емес, жалпы Жаратқан Иеміздің адамзатқа еншілеген ғұмырының тым-тым қысқа, қамшы сабындай шолақ екендігін біле тұра, сонау балауса балғын шағымызды көксеп аһ ұра егілетініміз-ай! Нұрлы да, сырлы тазалық әлемі! Басымызды тау мен тасқа ұрып, Балқан тау асып кетсек те енді қазір сонау бір жусан кілемді керімсал шақтың басымыздан бұлбұл ұшқанын, қайта айналып соқпасын мойындағымыз келмейіні рас.

Ғұмырдың өзі – сағыныш... Бақытжан-ақын соны айтады. Терезе түбінен шулаған жасыл желекті жас ғұмыр... Ар мен жан тазалығынан бастау алатын, Сіз бен біз аңсаған -Нұрлы дүние!..

Өткен ғасырдың 70-80 жылдары қазақ көркем әдебиетінің шарықтап тұрған кербез шағы болатын. Ал көркем әдеби «Жұлдыз» журналының қазақтілді қазақтардың, құдайсыздар қоғамында тірлік етіп жатқандардың құраны іспеттес киелісі болғаны шындық. «Жұлдыз» – қазақ әдебиеті классиктерінің еншісі еді. Онда майда-шүйделердің жыр, әңгімелері басылмайтын. Сол арқармүйіз журналда жап-жас студент қыз Бақытжан Раисованың өлеңдер топтамасы жарқ ете қалғанда, Алтайда жатып айран-асыр болғанбыз.

Одан бері де ширек ғасыр өтіпті. Қуанышы мен қасіреті, сүйініші мен күйініші тайталасып итжығыс түсіп, аласапыран күй кешіп жатқан алмағайып жылдар Бақытжан-қыздан толысқан, не нәрсеге болсын философиялық оймен қарайтын,

Бақытжан ақын жасапты. Десек те, сезім сәулесін түрткілеп ойнайтын ойнақы, кей-кезде тым мұңлы, тым-тым шерлі ақын-қыз бейнесі сол құлын мүшесі бұзылмаған қалпында қалыпты.

Аспанның бұлттарымен егіздеймін,
Жаудырап қарй берем. Нені іздеймін?
Көгілдір дүниеде көшіп жүрген
Көк аспан ақша бұлтқа – теңіз деймін...

Ақын аярлық пен қаскөйлік, жәдігөйлік пен алаяқтық, мейірімсіздік пен қатыгездік жайлап бара жатқан Жер-жаһаннан көңілі қалып, көп торығады. Содан да, «қара бұлттардың қабағын бағып, аспан жаққа «көп қарайды». Ақын жаны тазалыққа тым құштар. Әй, қайдам, Жер-Ананың ит сілікпесін шығарған адамдардың улы тұяғы енді жетіқат көктің де шапанын жыртып, қолтығын сөгіп, лайламас деуге сену қиын-ау!

Бақытжан – туа біткен лирик. Кейбір шамырқанған, балағына шок түскен шақта жазылған азаматтық, патриоттық әуенді өлеңдерінің өзі де әп дегенде қолына шашақты найза алып шыққанымен, іп-лезде сабасына түсіп, лириканың абат бағында серуендеп жүргенін сезбей де қалады.

Бақытжан – ұлтжанды ақын. Ұлтының руханиятын өз Отанында төрден көре алмай, пұшайман күй кешеді. Нәп-нәзік жаны шырқырай егіледі.

Тіл жазықсыз жараланды. Не шара?
Тіл жазықсыз жазаланды. Не шара?
Батып бара жатыр еді құрдымға
Жан дауыспен тоқтағаны осы ара.

Заман сұры асырғанда айласын,
Өзге тілдің көремін деп пайдасын.
Бабалармен көшіп кеткен бақиға
Сұлу тілім, шербет тілім қайдасың?!..

Ақындық қуат-қарымы мол ақын қарындасымызға бір кем дүниенің айтылмаса тағы болмайтын назы бар: «Баяғыда өнер Олимпі Алматыны талақ етіп Алтайға қашпауың-ақ керек еді. Әттең...»

*Әлібек Қаңтарбаев,
жазушы-публицист*

Мен Бақытжанның балдырған дауысты өлеңдеріне шын қуаныштымын. Жас ақындар осылай жазса керек. Бұл өлеңдерде ақындық шынайы сезім, ол туғызған өрнек бар. Талапты жастың болашағынан үміт етіп, ақ жол тілеймін.

Гафу Қайырбеков
(1981 ж. «Қазақ әдебиеті»)

РУХ ДАУСЫ

Қанаты таудың бар менде,
Аспан ем жерге түспеген.
Түйсігім неден шерменде, –
Қайғының суын ішпеген?!

Боталап айдың жанары,
Боздады неден жүрегім?
Мандайым – ардың табаны,
Бойында – жаны білемін.

Баяғы жылау – қай жылау?
Керуен салған Күнтауым.
Шөліккеп іште зар жүр-ау –
Бұршақ қақ ішпес тұлпарым.

Күн өлген сайын бір өліп,
Еліме елдік тіледім.
Төбем бір көкке тіреліп,
Шағылып айға білегім.

ҚАР МЕН ҚАРҒАЛАР

Қарға еске түсірді қаралығын көктегі,
Қанаттарын комданып, бір-біріне беттеді.
Мың жыл жасап сандалған бір топ қара құзғынды
Өзің дағы көресің, тұрсаң біраз шеткері...

Қарға малып канатын, күркілдеді кәрі емен,
Қарғаларды дәл соның төбесінен көрер ең.
Аппак кебін жамылып, сұлық жатқан көшеге
Ақыл айтты қарғалар қайта-қайта шегелеп.

Ақ қарда мін жоқ еді – күліп жатты жарқырап,
Кіршік түспей қылауға, күн тамшысы жалтырап.
Аппак әлем ішінде қара канат суылдап,
Түршігеді бар денем, тұла бойым қалтырап...

УАҚЫТША ӨЛУ

Жан сан рет көтерілді
тәнді тастап, аспанға.
Сонда оның көргендерін
айналдырдым дастанға.

Қыран біткен қартаймай-ақ,
айырылды күшінен.
Қауырсынын бұрқыратып,
жалмап отыр күшіген.

Өңі қашып бозарады –
ақ пен қара соғысы,
Тамырынан суалады
мықтының да зор ісі.

Қызғаныштан жарылғандар
асырады айласын.

Мағжандарға у жасаған
көріп ақыл «пайдасын».

Жұматайды жоқ санайды
аттанғанша ғарышка.
Тастан тұғыр орнатады
өлтіріп ап арысқа...

Шындық сөзге ашылмайды
Жақтарының кірісі.
Жорғалардың айнымайды
жылтыр, жылмаң күлісі.

Мына базар жан саудалап,
арды арзанға береді.
Ана базар алты алаштын
абыройын төгеді.

Аңқау елде арамзалық
Тамыр басып көреді.
Қазак жері... қайсар ғой деп,
Қабырғасын сөгеді...

Тіл дегенім тіліп түсер
Садақбайдың* таспасы.
Жонарқаңыз осылады –
Отырардың қакпасы.

Айдаһарға айналды да,
қарашының қак басы
Өзендерді жұтып қойды
әмірші мен датқасы.

Дала кетті, қала кетті –
алды бәрі іштеніп.

* Садақбай – О. Бөкәйдін кейіпкері

Кебін киді кемел ақыл –
кемеңгер ой іште өліп.
Ойда жоқта көктен түсіп,
жерге жеті қарақшы,
Сыбайластық жатып алды
сахарада түстеніп.

Өзін-өзі мақтағанда –
«Өліммен тең» демеді
Сор батпақтың иісін сезіп,
Бірін-бірі демеді.

Өлексеге анталаған
қарға шуға шыдамай,
Жерді тастап аспанға ұшты
ақындардың өлеңі.

Құлагердің қасіретін
бәрі ұмытып қалған тез.
Қаламгерді каралады
Қазтуғаннан қалған сөз.

Жалықтырды көбік езу
бәрін айт та, бірін айт.
Көз алдында Қодар самғап,
Халық естен танған КЕЗ.

Көп жылайтын
біздің ауыл бұлттары
Тау басына кара аспанды төндіріп,
Жаңбыр жасты менің бала кездерім
Тау түнерсе,
қалатұғын қайғырып.

Шыңға шаншып шашының бір өрімін,
Кемпіркосақ нұр өрмегін құратын.
Қара суға қатты езілген жүрегім
Көпке дейін жұбана алмай тұратын.

Көк нөсермен бірге жылап, бірге еріп,
Естен кетпес шалғын кешкен күндерім.
Тастан-тасқа секіретін
Күн көріп,
Болмысым ғой бұл менің...

* * *

Қоқыстардан тазартып ем әлемді,
Таулар құлап шаң борады ал енді.
Өтіріктің даусы шығып шынайы,
Жоктау айтты бар өнердің құдайы.

Жан саудасы қызып кетіп өртенді,
Ар пайданың тозағында өртелді.
Бір Галилей еді жердің құрбаны,
Жермен-жексен болды таным шыңдары.

Жалғ-а-а-а-н еді мәңгі өмірдің алдында,
Жалғ-а-а-а-н еді көрген рахат, қайғың да.
Ақша алдында ақылың мен айбының
Аласарды не керемет бар мұнда?!

Көлден шығып қамалды Аққу шөлге кеп,
Еңлік үшін өлмейді енді ер Кебек.
Құсық жуған күйін кештің жабының –
Қайғы басқа, шер бөлек.

Жаттанды әрі жасанды еді айнала,
Шыр айналып шықты аланды ой-дода.
Менің жаным ой-кебінге ораулы
Жусан иісін аңсаған бір боз дала...

ҚИЯЛҒА ҚОНҒАН ШЫНДЫҚ

(баллада)

Соғыстың салған ойраны – күйік
Халыққа түсті азаптың бәрі.
Отаны бірге орманы күйіп,
Оққа төселген қазақтың жаны.

Төңкеріп жерді, төндіріп аспан,
Бебеулеп тұрды қайғылы нала.
Ерлерім – шейіт ерлігі – дастан,
Қалғаны соның зар-мұны ғана...

...Оралды ерлер, жаралы да бар,
Қырғыннан қалған аманы да бар.
Аңырап дауыл, бораны борар
Боз үйге шапса, қаралы хабар.

Аруана зарды таратамын-ай,
Қара қағазға төгіп жасымды.
«Ерлікпен қаза...» Ағатайым-ай!..
Тастадың кімге қарындасыңды?..

Оянды жұмбақ қиялы сенім
Көңіл түбінде сол күні баяу...
Көл қылып жасың көріспе көзім,
«Ағаңның келер күні де таяу...»

Еңіреу де бозым, бауырым деген
Қамқор үнінді сағындым, аға,
Сұмдықтың тарттық ауырын неден,
Сорқұдық ойдан сарылды дала.

Жан-жарым келді соғыстан аман,
Боз үйге сонда бозторғай қонды.
Құс жолын сайлап, қырандай самғап,
Алпыс жыл ағам қайта алмай қойды.

Сәуегей болдым, күнмен дөңгелеп,
Бүр жарды жылда жап-жас үмітім.
Ағатайымды өлдіге санап,
Ақылым ауып құладым бір күн...

Ояндым содан, оңалып санам,
Оқиға тіздім басымнан өткен.
Атамекенге адасып жеткен
Ағатайымды... жерлеген екем...

Ол рас, шыным. Асқар тауларым
Басын көтерді еңсесін тіктеп.
Жалған боп шықты ағамды жұтып,
Айдаһар толқын алғаны бүктеп.

...Өртенген село. Жарылып бомба,
Жарықшақ тиген қадалып сонда.
Араша кез боп өзекті жанға
Ағайым аман қалыпты зорға.

Баласы өлген кейуана келіп,
Ағамды ұза –а-а-к емдеген екен.
Қол-аяқ семіп, қайраты кеміп,
Мінеки, содан келмеген екен.

Қанатсыз тұлпар, құрақсыз көлім
Көкжиегімде көлбеген еді.
Ағатайым-ай, сарғайып елін
Кәусарын аңсап шөлдеген еді.

Оралып солай, жан қиған ағам –
Байланған жерге кіндігім еді.
Кешіргін, Алла, кешіргін, адам,
Қиялға қонған шындығым еді...

АСПАННАН НҰР ЖАУҒАН КҮН

Армысың Абай!
Өскеменнің төрінде
Бой көтерген ақыл-ойдың алыбы,
Кеңістікке бет алған бір халықтың танымы
Жерге оралған пайғамбардың мүсінін
Жуындырып алайын деп Тәңірі?!
Бір ғасырдың қысасы мен құсасы –
Көз жасы боп төгіп өтті жауыны.

Санада ойнап Сарыарқаның сарыны,
Түптен толқып қазақы ұлы сабыры...
Бара жатты Рух биіктеп сәт сайын
Қара тастан аршып алып кеудесін,
Бір күдіктен арылып...

Келе жатты Абай өзі
Жидебайдың жазығында аяндап,
Көкірегін шер буып, адамзатқа алаңдап,
Ел- жұртының естен танған намысы
Ескерткішпен қауышқан сәт оянбақ?!

Қалай ғана қара басып қалғысын,
Қара бұлтты қақ жарғандай тау мүсін.
Абайымен көріскенде кәрі-жас
Шырын бақтың дәмін татып көрді шын.

Қай заманда жарылқаған жарлысын,
Асқақтатар данышпанын, ойлысын.
Жұрт жиылып, әлденеше күбірлеп,
Азат күнге айтып тұрды алғысын.

Ырыс жуған нұрмен жудым бетімді,
Шанағынан тасыды күй не түрлі.
Қазақ тағы мәрт бір ойға бекінді –
Ар жолынан айнымайтын секілді...

Тірлігімнің жаңа кірді шырайы,
Тозған тілдің оралса екен шұрайы.
Оралса екен ділім, дінім өзіңмен,
Тас тұғырға қонған Абай –
Дана сөздің Құдайы!

ТУҒАН ЖЕРГЕ ТАҒЗЫМ

Көк сағым көз алдымда дірілдеген,
Нұр төгіп көк кірпігі ілінбеген.
Армысың, алтын қанат туған жерім,
Тасының ауырлығы білінбеген.

Бастаудан бас ала алмас мөлдір сезім
Кәусардан қандыратын келді кезің.
Жауһарын сұлу жердің көріп тұрып,
Гауһарын күнге ойнаған берді сөзім.

Көк тіліп қыран ұшқан шағылдарын
Арша тау, шырша белең, кайыңдарың.
Өзіңе деген ұлы махаббатты
Тереңге тартады екен тамырларын...

Сіңіріп шексіз әлем сағымдарын,
Ай ілген маңдайына ауылдарым.
Шанақтың** сыңсығанда сыбызғысы
Тымық түн, тынып бір сәт дамылдадың.

** Шанақ Ауғанбаев – Катон–Қарағай ауданынан шыққан белгілі сыбызғышы, күйші, ел басқарған адам.

Долы өзен сарнап аққан сай-саладан,
Кер Бұғы тас қиядан тайсамаған.
Мойыл мең, қарақат көз табиғатым,
Жанымды жамандықтан аршалаған.

Болмысыңды танымын сені ұғумен,
Қайсарлығың таласқан көрігіңмен.
Періште пәктігіңе жол беруші ем,
Кезігіп тауда ойнаған елігіңмен...

АДАМ ІЗДЕУ

Өзіңсіз өтті әр таңым,
Шырынын ойдың сарқамын.
Күмбір де күмбір даланың
Сарқынды күйін тартамын.

Төбесі көкке шаншылған,
Тұлымы жерде жаншылған
Төрт көзі түгел түмен жұрт
Тобымен тіктеп қараса,
Адам аз ба деп қорқамын...

Айнасыл жүздер шошытты,
Аспанға шындық көшіпті.
Көп күткен арман елшісі
Керуенімен кешікті.

Жасампаз емес, жасампоз
Сақалын бояған көп жылпос
Айшың боп асқақ тұратын
Адам боп қалса, қалсын дос.

Алтай да болып аңырдым,
Алдына келіп Тәңірдің.
Құсығын жудым кәуірдің,
Адам таба алмай ауырдым.

Өзеннен қалған шөлдеймін,
Өзімді көмген көрдеймін.
Бәйтерек түптен суалды
Дегенге ғана сенбеймін.

Төзімнен сауға сұрағам,
Тәбәрік жырым – тірі адам,
Көп ішінде бір жалғыз...
Азамат жүр деп жұбанам.

ӨКІНІШ

Сандалды сақтай алмай сана бүгін
Жүрекке жетпей өлген шала жырың,
Күн бетін жаба алмаған қалың шіркей –
Өзін-өзі мақтаған қаракұрым.

Ит жүгіртіп, өнерге ине салған,
Даусы жоқ, даң- дұны көп төлеп алған.
Қара божбан қарға да қақ төрімде
Бас иіп, жұрт шуласып көне қалған.

Газеттен әуре болма өлең іздеп,
Қаптады құнсыз кітап сөремізде.
Бассыз бір құбыжық кеп атой салды
Заманның қабырғасын сөгеміз деп.

Біреуден артта, біреуден көш ілгері,
Кезіне келіп қаппыз көшірменің.
Ауырдың үсті, жеңілдің астыменен
Не болсын жібек жіптей есілгенің.

Қас жүйрік тоқтай алмай шабатұғын,
Астына ап қара маржан қанатының.
Біле ме бұл шіркіндер уақыт бір күн
Тымақтай сілкіп-сілкіп алатынын?!

АДАСУ

Қалталы байды таңдасаң,
Қапалы жанды алдасаң,
Ауыр жүк артып ардың да,
Мойнына тас байласаң –
Су түбіне кете ме?!

Қорлыққа зорлық жалғасаң,
Өзінді зор деп ойласаң –
Бәйге алғандай – далбасаң
Қырына алып көзінің
Өлең елең ете ме?!

Ойнақшытып көзінді,
Жүз мәрте сатып өзінді,
Бейнелеп берсең уақытша
Бас кейіпкер – Сезімді, –
Шырқырап шындық өше ме?!

Айнасыл кеппен айнысаң,
Күн шыққанда – қалғысаң,
Жалпылдақ жеңді түбі деп,
Жаңалық ашып қарғысаң –
Жақсылық – жердің кіндігі
Көмем деп біреу кесе ме?!

Адамдық – аспан рендес,
Құлпырар жүзі гүл өндес.
Адамның бағы бармақтай,
Ақиқат тағы төр жакта-ай,
Сен адасқан екен деп,
Жел аударған қаңбақтай,
Жосылып бір күн көше ме?!

КІМНІҢ ЖҰРНАҒЫ?

«Ов» пен «ев»-тен арман бүгін арылу,
Бодандықтың тұманынан айығу
Ұят болды-ау ана тілдің алдында
Өзге тілдің жұрнағына бағыну

Қуанамыз тегін жазса бір кісі
Жұбанамыз оралғандай жыл құсы
Ұрпақтарға аманат деп білеміз –
Момышұлы Бауыржанның үлгісі.

Бұл жұрнаққа үйренісіп кеткенбіз,
Намыссыздық құрдымына жеткенбіз.
Тас кепештен айрылғысы келмейтін
Мәңгүрт ұлдың қасірет күйін шеккенбіз.

Өткен ғасыр кетті осылай арманда
Оян ұрпақ, үміт бүршік жарғанда.
Ов пен евтен қамыт киген бір ғасыр
Бізден басқа халық бар ма жалғанда?!

ОТАНҒА

Күрсінісім – күйзелісім емес еді күнәдан
Қарапайым өлең жаздым,
Жайымды жоқ ешкім менің сұраған
Адамға адал,
Іңкәр болдым,
Бас идім тек Отанға.
Жағалауда ой кештім мен
Алып күн суға батарда...
Алмағайып күйге түссе ізгі елім
Күмбір күйден,
Жырау жырдан –
Өле алмаған өз рухымды іздедім
Рас сені батырларша
жаудан қорғай алмадым
Әр уыста қан боп кеткен
тілінді айтып зарладым .
Көне түркі әуенімен жан ағысым үйлесті
Бір ғасырда толастамас
теңіздердей күй кештім...

БАҚЫТЫМ – ЕРТЕҢ

Бақытсыздық басыма орнағандай өкіндім,
Гүл өрсе де алдымнан дүние – қызық не түрлі
Қарызы бар жанымның ілініп тұр жарығы
Бабам бүгін күніреніп жылап жатқан секілді...

Шегіндіріп шешен тұр кері бұрып уақытты,
Мадақ жырын тудырған жырау тілім жақұт-ты
Өз тілінде сайраған бозша торғай тағдыры-
Бізден басқа халықтың бәрі-бәрі бақытты.

Сарнауық үн басыма қайдан келді сар желіп,
Аруана емес пе ек жібек созған арда еміп.
Құл саудасы секілді базар қызып тұрғанда,
Аман қалған не болсын жаның үшін ар беріп.

Күйді менің өзегім, өртенді ішім не керек,
Шұбар тілмен ұрпағым үкім айтты шегелеп.
Ғасыр бойы қазылған Сорқұдықтың түбінен
Желмаядай будан тіл жортып шықты керемет?!

Ай туады аспанда – әділетті ақ нұрым
Адалдықтың әйгілеп құлан-таза пәктігін.
Кеңістіктің жүзіне қараймын да сыр бағам –
Алып ақын алты ауыз ақ уызбен жырлаған...

Тереземнен төгіліп, алақанға сыймаған,
Шыдай тұр деп әлі де ақыл айтты нұр маған.
Шыдай тұршы әлі де, жусан иіс жарығым,
Жырау желге шалқытып, шексіз дала сағымын.
Мен дегенің – алаштың пәрша-пәрша тілінің
Құзар шыңның басында шырқыраған жанымын...

Жылай берсем,
 Бізге бақыт бере ме –
 Боз жусандар, төбелер...
 Жылай берсем, дауыл ұйтқып,
 Көңілімнен қаңбақ ұшып жөнелер.
 Жылай берсем,
 Тіл тағдыры оңалар ма жетімек,
 Ақын біткен жадау тілдің жанынан
 Жоқтау айтып, ақтық байлап өтіп ек...
 Жылай берсем,
 Сүт бергендей анамыз,
 Күн сүйгендей қуана ма даламыз?
 Жылай берсем...
 Жыламаңыз,
 Мен де тыйдым жасымды,
 Сезім селі өксіп-өксіп басылды.
 Қоңыр мұнмен күйге толды көкірек
 Тұрдым үнсіз...
 Сабыр сақтап шетірек...
 Жайлап, зарлап
 тағдырыма айта берсем өкпені,
 Жаратқаным жарылқар деп
 ойламаймын тек мені
 Қарап тұрып кара басқа
 не болды екен бай-байлап,
 Сыңғыр-сыңғыр толқын туған
 су түбінде қайғы ойлап
 Тау мен дала тебіреніп,
 тоқтау айтса бір ауық
 Намысынды келтіреді
 Күздің бұлты жылауық.

БҰЛТТАН ШЫҚҚАН ШҰБАР ТІЛ

Тіл туралы жазамын
Өз анамның тілінде мен.
Өлең еді – өрт тілім – әулиенің
От жүрегін ерітіп уілдеген.

Жалықса жұрт жалықсын күн сұраудан,
Үміт өшіп, мейлі таусыл арман.
Бір әділдік бар болса қара жерде –
Бұлттан шыққан шұбар күн – шұбар тілден
Найзағайға тілініп, аршылар жан.

Екі қолың төбеңе қоя берме,
Түңіліп, көп түкірген көлге төнбе.
Қыран самғап, тұлпарлар дүрілдеген
Атамекен жай қалғып жатқан жер ме?!

Тағы түсті еркін, бос... дала тезге,
Тіреліп тұр ат басы жаңа кезге.
Сана сөзін айта біл бабамыздың
Токтай білген кәдімгі қара сөзге.

ШЫНДЫҚ ҚАЙДА?

Шындық бір күн оралады, қарағым,
Шөпілдетіп сүйерсің сен табанын.
Шындық, тіпті, өле алмайды ешқашан
Түкпірінде дамылдайды сананың.

Шынның өзін Құдай деген Шәкәрім
Періште боп құстай ұшып жет, арым.
Қызыл арай ақиқаттың алдында
Адам деген әлсіз қызылшақамын...

Ысырамын терезенің пердесін
Мұн басқанда домбырамның пернесін.
Көз қарығар шымылдығын желпіген
Жарықтықты көңлі соқыр көрмесін.

Дәл осылай ашылды алдан бір арай
Қара батпақ қараулыққа қарамай.
Жоқ етем деп шашты маған топырақ
Мен жарқырап шыға бердім бұ қалай?

Мағжандардың бағын енді түсіндім,
Ұлы өлеңнің алдына кеп кішірдім.
Найзағайы ойнап қайғы – бұлттардың
Алла атымен аспаннан жыр түсірдім.

ҚЫЗЫМА

Алақаннан ұшып барасың
Өзіме әлі баласың.
Қиялдан қанат тағасың
Қияға барып қонасың.

Балалық шақтың жағасын
Қалдырып кетіп барасың.
Жалғайсың өмір арасын
Отаудың отын жағасың,
Анаңның көп қой тілегі,
Жан ботам, саған жанашыр.

Әкеңнің аппак гүлі едің,
Жаралған бірге жүрегін.
Азаматыңмен ағарып,
Ат басын елге тіредің.

Аккөңіл, аппак адалым,
Еркесі тау мен даланың.

Өзінді тосып тұр бүгін
Отбасы дейтін қоғамың.

Туыстың туған айысың,
Бәрінің қымбат жанысын.
Сағынып, іздеп жүрерсің
Әкеннің ғана дауысын.

Жылама, қызым, жасыма
Ізгі бол жаңа жұртыңа.
Жанарыңа жылынсын
Жақсылық жаса асыға.

Ата-енең болсын ардағың
Жадырап жүрсін жан-жарын
Тастай боп түскен жерінде
Ұлпадай болсын салмағың.

Аман бол, енді, ақ балам,
Ананың сүтін ақтаған
Жарқырап тұрсын маңдайың,
Босаған құт боп аттаған.

* * *

Бұқтырманың толқыны
Жағалауды өпкен жер.
Қарағаны қайысып,
Қарақатқа бөккен жер.

Қарағайы қаумалап,
Қара нар таулар шөккен жер.
«Шағылдағы» шынардың
Шығыстан таңы көрініп,
Басы көкке жеткен жер.

Ардақ атаң аңқылдап,
Ерен еңбек еткен жер,

Абзал апаң жарқылдап
Өнеге тастап кеткен жер.

Қызмет қылған жан беріп,
Әкеңе сүйеу болған жер.
Жусанын жырдың түлеткен
Анаңа тіреу болған жер.

Кер маралы керіліп,
Әлемге даңқы тараған
Жанға шипа арман жер.
Қасиетімен құт дарып
Шүмектеп ырыс қонған жер.

БЕТАШАР

Келін келді көріңіз,
Көрімдігін беріңіз,
Жаңа түскен келінге
Мейірімді төгіңіз.
Ақ босаға аттаған,
Аппақ жолға бастаған
Иманы ұйып жүзінде
Тіл қатуға батпаған
Жалғасады тегіңіз,
Жазылады беліңіз.
Болып тұр ғой, жамағат,
Қуанатын жөніңіз.
Жырдан соққан сарайым,
Домбырамды қағайын.
Махаббаттың алауын
Жалғыз өзім жағайын.
Күйден нөсер төгейін,
Ән-думанға бөлейін.
Дауыл тұрған теңіздей
Буырқанып көрейін,
Тілегіңе көнейін,
Бетін ашып берейін.